

Í umbúna at gera spennandi svartkjaftaroyndir

Skipini skulu fáa 1 krónu fyri kilo av svartkjafti

Hetta er tríggar ferðir so nógv sum núverandi prísur

Tað er í umbúna at halda fram við feroysku svartkjaftaroyndunum í 1980. Landsstýrið hevur fingið frágreiðing frá teimum royndum, sum eru gjørdar í 1978/79. Mett verður, at tað kann løna seg hjá skipunum at veidda svartkjaft, fáa tey eina krónu fyri kilo. Hetta er tríggar ferðir so nógv sum núverandi prísur — og er talan um at geva henda prís í jan.-mars.

Í frágreiðingini — sum er væl skipað og lögð til rættis — skjóta teir triggir, Jákup Mørkøre frá

Heilsufroðiligu Starvstovuni, Preben Ikkala frá Fiskeriministeriets Forsøgslaboratorium og Preben Jørgensen frá Matcon, upp, at hildið verður fram við royndunum at gera matverur úr svartkjafti.

Landsstýrið hevur viðgjørt málið og avgjørt at heita á figgjarnevndina um at fáa eina eykajáttan í verandi figgjarári uppá 1,7 mill. kr. til framhaldið royndir. Á figgjarlógini eru annars avsettar 1,5 mill. kr. til royndir at nýta svartkjaft til matna.

Fyri at kunna gera hesar royndir mugu gerast ymsar iløgur í framleiðslutól á Bakkafrost. M.a. verður neyðugt at

keypa nýggjan plátufrystara. Harumframt verður neyðugt at leiga tvey skip til at veidda svartkjaftin.

Ætlanin er, at svartkjaftaroyndirnar skulu fara fram í tíðarskeiðnum frá 1. januar til 1. mars 1980. Í hesum tíðarskeiði er ætlanin at taka ímóti 480 tonsum av svartkjafti, sum verða framleidd til flak og fars.

Tað er hesi seinastu árin, at áhugin er vaksin munandi fyri at veidda svartkjaft, í fyrstani bert til idna, men nú eisini til matna. Føroyingar eru millum teir fremstu at gera royndir á hesum øki. Royndirnar umfata bæði framleiðslu á landi og

fiskiskap við ymsum trolum. Ymisk sløg av trolum eru roynd fyri at finna fram til tann besta veiðuháttin, og á landi eru gamlar sildaflekmaskinur broyttar soleiðis, at tær kunnu flakaskera svartkjaftin. Harumframt eru eisini gjørdar ymsar framleiðsluroyndir og söluroyndir uttanlands í samstarvi við Føroya fiskasølu.

Mett verður, at mest lønandi framleiðsla av svartkjafti eru einkultflokki í blokk.

Tá royndirnar byrja aftur í januar er ætlanin at framleiða tilsamans 120 tons av flaki og fars í blokk. Ætlanin er at

Jákup Mørkøre, deildarleiðari á Heilsufroðiligu Starvstovuni, stendur fyri feroysku royndunum at nýta svartkjaft til matna

keypa svartkjaftin fyri 1 kr. kilo. Framleiðslukostnaðurin verður umleið 8,24 kr. pr. kg.

Roknað verður við einum útflutningsprísi uppá

umleið 60-70% av tilsvarende toskaprísi, t.v.s., at framleiðsluraksturinn skuldi kunnað staðið seg, men uttan dekningsavlop og avskrivningar.

Røktarheim bíligari í rakstri enn gitt

— kostar niðanfyri 400 kr. pr. belegningsdag

Tað kostar niðanfyri 400 krónur um dagin at hava fólk búgvandi á røktarheiminum í Suðuroy og í Vágum. Hetta er munandi minni enn tað, sum varð upplýst á almenna panelfundinum um ellis- og røktarheim, sum varð hildið í síðsta mánaði.

Tá varð sagt, at rakstrararkostnaðurin pr. dag at hava fólk á røktarheiminum í Føroyum liggur yvir 600 krónur. Ført hevur verið fram, at heimið í Vágum er alt ov dyrt í rakstri.

Sosialurin hevur sett seg í samband við tey

bæði røktarheimini. Á Ellis- og avlamisheiminum í Vágum kostaði ein belegningsdagur í roknskaparárinum 78/79 íalt 355 kr., og á Suðuroyar ellis- og røktarheimi 395 kr.

Í samband við kjakið um ellis- og røktarheim, hevur verið nevnt, at nógvar av teimum smærru kommununum hava ikki ráð til at senda fólk á ellis- og røktarheim. Mæl verður til at figgjarglaga býtið millum land og kommunur verður broytt, soleiðis, at allar kommunur kunnu njóta eftir tørv og rinda eftir evni.

Í dag rinda landið og staturin 85% av rakstrarútreiðslunum av røktarheiminum. Kommunurnar gjalda tey restandi 15%, men heimini í Vágum og í Suðuroy hava hvør sína gjaldsskipan.

Allar kommunurnar í Suðuroynni eru við til at gjalda rakstrarútreiðslurnar av røktarheiminum. Tær gjalda í mun til fólkatalið og uttan mun til, hvussu nógv fólk tann einstaka kommunan hevur á heiminum. Kommunur uttanfyri oyna gjalda 15% av rakstrarútreiðslunum og tað er uttan mun til búgvartalíð.

Í Vágum hava kommunurnar eina nakað órvisi skipan. Eisini her gjalda kommunur uttanfyri oyna 15% av rakstrararkostnaðinum. Tær einstak kommunurnar í Vágum gjalda tilsamans 15 prosent, men prosentvísi parturin hjá hvørjari einstakari komm-

unu er ymskur og verður settur eftir ávísun reglunum. Fyrst gjalda kommunurnar 10% av teimum pengum, sum fólk úr kommunum hava arbeitt fyri á Ellis- og avlamisheiminum. Tað, sum nú er eftir, verður býtt út á kommunurnar í mun til skattainntøkuna. Henda skipanin hjá kommununum í Vágum ger, at ein litil kommunu sum Mykines, hóast hon hevur rættiliga nógvar belegningsdagar, ikki skal gjalda eins nógv, sum tær ríkar kommunurnar og tær kommunur, sum eru uttanfyri oyna.

Sambært roknskapinum fyri 78/79 rindaði Mykines kommunu tilsamans 1500 krónur fyri umleið 1200 belegningsdagar á Ellis- og avlamisheiminum. Ein kommunu sum Vestmanna, ið ikki er við í umrøddu skipan, rindaði í sama tíðarskeiði umleið 60.000 krónur fyri umleið líka nógvar belegningsdagar.

Nýggi formaðurin í

Kommunufelagnum:

Vil hjálpa teimum smærru kommununum

Føroya Kommunufelag hevur ætlanir um at taka upp samráðingir við landsstýrið um figgjarglugu støðuna hjá teimum smærru kommununum. Orsøkin er m.a. tann, at fleiri av hesum smærru kommununum í dag ikki hava figgjarglugu grundarlag at lata tey gomlu og brekaðu fara á ellis- og røktarheim.

Nýggi formaðurin í Kommunufelagnum, Hans Jørgensen, sigur, at ein av uppgávnunum hjá Kommunufelagnum er at hjálpa teimum minni mentu kommununum.

Í dag eru bert tvey røktarheim í Føroyum. Eitt í Suðuroynni og eitt í Vágum. Kommunurnar

á hesum oyggjum hava sínar egnu skipanir um, hvussu tær gjalda útreiðslurnar av at hava fólk á heimunum. Skulu aðrar kommunur í landinum senda eitt ella fleiri fólk á hesi heim, so skulu tær gjalda 15% av rakstrarútreiðslunum. Hetta vil siga, at ein heilt litil kommunu hevur als ikki ráð til at senda fleiri fólk á eitt røktarheim — og ger tað ti treyðugt.

Hans Jørgensen heldur, at hesin sosiali ótryggileikin má útjavnast, soleiðis, at allir borgarar í landinum uttan mun til hvar teir búgva, kunnu hava møguleikan at koma á eitt ellis- og røktarheim.

